



## Survey of Nursing Students and Educators' Satisfaction with the Logbook of Adult-Elderly Nursing Courses

SE. Fazljoo(MA)<sup>1</sup>, Kh. Nasiriani(PhD)<sup>2\*</sup>, H. Tavangar(PhD)<sup>3</sup>, N. Deghani(MA)<sup>4</sup>

1. Department of Nursing, Meybod School of Nursing, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.
2. Department of Nursing, Research Center for Nursing and Midwifery Care, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.
3. Department of Nursing, Research Center for Nursing and Midwifery Care, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.
4. Meybod School of Nursing, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

### Article Info

Article Type:  
Research Article

Received:  
13 Nov 2021

Received in revised form:  
24 Dec 2021

Accepted:  
5 Jan 2022

Published online:  
15 March 2022

### ABSTRACT

**Background and Objective:** Due to the recent changes in the subject of continuing nursing undergraduate, the present study was conducted to investigate the use of logbook of nursing adult nursing courses on the satisfaction of nursing students and educators.

**Methods:** The present study is a quasi-experimental study that was made available in 1400 on nursing students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in Yazd. The study population includes students in the 3rd, 4th, and 5th semesters who are undergoing internships in nursing courses for the elderly 1-2-3. This research was conducted in four steps. Step1: design a logbook. Step 2: Educational and briefing sessions for students and educators. Step 3: Complete the logbook. Step 4: Satisfaction.

**Findings:** In this study, 70 nursing students, 35 males (50%) and 35 females (50%) participated. 54 (77.7%) of the student participants were single and 16 (22.3%) were married. Based on students' views on the use of logbooks, the majority of items such as familiarity with the tasks and objectives of the internship, clarification of expectations, focus on teaching and learning, and motivating educational needs were moderately satisfied.

**Conclusion:** Based on the findings, students and educators were satisfied with the use of logbooks in adult-elderly nursing courses. But it seems that the logbook was not efficient enough to record some goals in clinical education. Therefore, it is suggested that while modifying logbook items, they should try to upgrade and use it more and use other methods to record it.

\*Corresponding Author: Kh. Nasiriani (PhD)

Address Department of Nursing, Nursing and Midwifry School, Maternal and Newborn Health Research Center, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences,Boali Street, Yazd, Iran. Tel: +98 (35) 38241751 E-mail: [nasiriani@gmail.com](mailto:nasiriani@gmail.com)

---

**Keywords:** *Student Evaluation, Nursing Students, Nursing Instructors, Logbook, Satisfaction*

---

---

**Cite this article:** SE. Fazljoo, Kh. Nasiriani, H. Tavangar, N. Dehghani. Survey Of Nursing Students and Educators' Satisfaction With The Logbook of Adult-Elderly Nursing Courses. *Medical Education Journal*. 2022; Vol 10. (No.1): pages19-30.

---



© The Author(s).

Publisher: Babol University of Medical Sciences

---

## بررسی رضایتمندی دانشجویان و مربیان پرستاری از لاگ بوک دروس پرستاری بزرگسالان و پرستاری سالمندی

سیده الهام فضل جو (MA)<sup>۱</sup>، خدیجه نصیریانی (PhD)\*<sup>۲</sup>، حسین توانگر (PhD)<sup>۳</sup>، نفیسه دهقانی (MA)<sup>۴</sup>

۱. گروه پرستاری، دانشکده پرستاری میبد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
۲. گروه پرستاری، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامائی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران.
۳. گروه پرستاری، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و مامائی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران.
۴. دانشکده پرستاری میبد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	<b>سابقه و هدف:</b> با توجه به آخرین تغییرات صورت گرفته در سرفصل کارشناسی پیوسته پرستاری، مطالعه حاضر باهدف بررسی لاگ بوک دروس پرستاری بزرگسالان سالمندی بر رضایتمندی دانشجویان پرستاری و مربیان انجام گرفت.
دریافت: ۱۴۰۰/۸/۲۲	<b>مواد و روش‌ها:</b> مطالعه حاضر یک مطالعه نیمه تجربی است که به صورت در دسترس در سال ۱۴۰۰ بر روی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد صورت گرفت. جامعه پژوهش شامل دانشجویان ترم ۴، ۳، ۲، ۱ می‌باشد که مشغول به گذراندن کارآموزی درس پرستاری بزرگسالان سالمندی ۱-۲-۳ می‌باشند. این پژوهش در چهار گام انجام شد. گام اول طراحی لاگ بوک بود. گام دوم: جلسات آموزشی و توجیهی جهت دانشجویان و مربیان. گام سوم: اجرای تکمیل لاگ بوک. گام چهارم: رضایت سنجی.
اصلاح: ۱۴۰۰/۱۰/۳	<b>یافته‌ها:</b> در این مطالعه ۷۰ دانشجوی پرستاری ۳۵ نفر مرد (۵۰٪) و ۳۵ نفر زن (۵۰٪) شرکت داشتند. ۵۴ نفر (۷۷/۷٪) از شرکت‌کنندگان دانشجوی مجرد و ۱۶ نفر (۲۲/۳٪) از آن‌ها متأهل بودند. بر اساس دیدگاه دانشجویان در مورد استفاده از لاگ بوک اکثریت گویه‌ها، همچون آشنایی با وظایف و اهداف کارآموزی، روشن شدن انتظارات، تمرکز یاددهی و یادگیری، برانگیختن نیازهای آموزشی رضایت متوسط کسب نمودند.
پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۱۵	<b>نتیجه‌گیری:</b> بر اساس یافته‌ها دانشجویان و مربیان از به کارگیری لاگ بوک در دروس پرستاری بزرگسالان - سالمندان رضایت داشتند. اما به نظر می‌رسد لاگ بوک برای ثبت بعضی اهداف در آموزش بالینی کارایی لازم را نداشت. بنابراین پیشنهاد می‌شود ضمن اصلاح آیتم‌های لاگ بوک در جهت ارتقا و بهره‌گیری بیشتری آن بکوشند و از روش‌های دیگر برای ثبت آن استفاده نمود.

واژه‌های کلیدی: ارزیابی دانشجو، دانشجویان پرستاری، مربیان پرستاری، لاگ بوک، رضایتمندی

این مقاله مستخرج از طرح تحقیقاتی به شماره ۹۸۱۳۸۹ مرکز ملی تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی می‌باشد.

\* مسئول مقاله: دکتر خدیجه نصیریانی آدرس: یزد، خیابان بوعلی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، دانشکده پرستاری و مامایی.

رایانامه: [nasiriani@gmail.com](mailto:nasiriani@gmail.com)

تلفن: ۰۳۵) ۳۸۲۴۱۷۵۱

**استناد:** سیده الهام فضل جو، خدیجه نصیریانی، حسین توانگر، نفیسه دهقانی. بررسی رضایتمندی دانشجویان و مربیان پرستاری از لاگ بوک دروس پرستاری بزرگسالان و پرستاری سالمندی. دو فصلنامه آموزش پزشکی، سال ۱۴۰۰؛ شماره ۱۰ (دوره ۱): صفحه ۳۰-۱۹.



© The Author(s)

Publisher: Babol University of Medical Sciences

## سابقه و هدف

در خصوص اهمیت فرآیند آموزش حرفه‌ای پرستاری از شیوه‌های آموزش حرفه‌ای متنوعی برای تربیت پرستارانی باکفایت جهت مراقبت از بیمار استفاده می‌شود (۱) و تأکید آموزش پرستاری بر تربیت پرستارانی است که علاوه بر کسب دانش، دارای مهارت‌های بالینی نیز باشند. این نکته نمایانگر نقش اساسی و مهم آموزش بالینی در پرستاری می‌باشد (۲). مسئله آموزش بالینی و آماده‌سازی دانشجویان پرستاری برای پذیرش نقش‌های مختلف در نظام سلامت از فعالیت‌ها و اهداف مهم دانشکده‌های پرستاری است (۳). آموزش بالینی در واقع فعالیتی تسهیل‌کننده برای امر یادگیری (۴) در محیط بالینی است که در طی آن دانشجویان با حضور بر بالین بیمار کسب تجربه می‌کنند و در تعامل با استاد و محیط، مفاهیم آموخته‌شده را در عمل به کار می‌گیرند (۵). در آموزش بالینی، فرصتی برای دانشجو فراهم می‌آید تا دانش نظری خود را در امر مراقبت از بیمار به مهارت‌های ذهنی، روانی و حرکتی متنوعی که برخوردار بودن از آن‌ها ضروری است، تبدیل کند (۶). از طرفی تربیت نیروی انسانی متبحر، کارآزموده و دارای صلاحیت، به میزان زیادی وابسته به این فرآیند ارزشیابی است (۷). ارزشیابی فرآیند یاددهی و یادگیری، از فعالیت‌های موردتوجه در مؤسسات آموزشی است. به‌کارگیری تکنیک‌های نوین آموزشی، افزایش بهره‌وری مراکز آموزشی و درنهایت ارتقای کارایی، هدفی است که در تمامی مراکز آموزشی دنیا دنبال می‌شود؛ اما در مورد رشته‌های علوم پزشکی که به‌طور مستقیم با حفظ و ارتقای سلامت مردم و جامعه در ارتباط هستند، از توجه بیشتری برخوردار است و سعی بر آن است تا با استفاده از روش‌های جدید بتوان میزان اثربخشی آموزش پزشکی را بهتر نمود (۸). از آنجایی که انجام کارآموزی در رشته‌های مختلف به‌خصوص رشته‌های علوم پزشکی از اهمیت ویژه برخوردار است (۹) و همیشه یکی از دغدغه‌های اصلی آموزش‌دهندگان و فراگیران بوده است (۵) و به دلیل پیچیدگی خاص روش‌های ارزشیابی توانمندی‌های فراگیران باعث شده است که مدرسان ضرورت تهیه حداقل‌هایی برای سنجش این مهارت‌ها به‌صورت عملی را بنا بر نظرات شخصی انجام دهند (۱۰ و ۴). این امر سبب شده ناهماهنگی‌هایی در روش‌های آموزش و ارزشیابی رشته‌های یکسان در دانشگاه‌ها و حتی دانشکده‌ها به وجود آید و با تغییر مدرس کارآموزی روش آموزش و ارزشیابی نیز تغییر کند (۱۱ و ۱۲). در حال حاضر روش‌های مختلفی برای ارزشیابی بالینی دانشجویان علوم پزشکی به کار می‌رود. یکی از شیوه‌های ارزشیابی که دارای ساختار بوده (۱۲) و بر تجربیات یادگیری در طول دوره آموزش متمرکز می‌باشد (۱۳)، استفاده از دفترچه ثبت مهارت‌های بالینی یا لاگ بوک است (۱۴). به‌منظور بهینه‌سازی امر یادگیری در دانشجویان می‌توان با راهنمایی و جهت‌دهی دانشجویان با تهیه مجموعه اهداف موردنظر، دستورالعمل‌ها و وضعیت یادگیری مانند تدوین لاگ بوک به این هدف رسید (۱۵ و ۱۶). در بین روش‌های متعدد برای ارزشیابی بالینی دفترچه ثبت مهارت‌های بالینی به‌عنوان یکی از مؤثرترین شیوه‌های ارزشیابی محسوب می‌گردد (۱۱ و ۱۲). لاگ بوک، وسیله ساده‌ای برای فراگیران، چارچوبی برای سازمان‌دهی (۱۷) و ثبت فعالیت‌های آموزشی مختلف آنان می‌باشد (۱۳). یکی از خصوصیات منحصربه‌فرد لاگ بوک، موظف کردن دانشجویان به انجام تعداد مشخص مهارت است (۱۸). این مشخصه موجب می‌شود، دانشجویان وظایف خود را به‌صورت برنامه‌ریزی‌شده (۲) و هدفمند انجام دهند و با تکرار و تمرین، از بروز اشتباهات جلوگیری کنند (۴). زمانی که دانشجویان دانش قبلی خود در زمینه مفاهیم اساسی، مضامین و کاربردها به‌کارگیرند و تمرین و تکرار داشته باشند و در مورد فعالیت‌های خود بازخورد از طرف مربیان داشته باشند، یادگیری عمیق در آن‌ها به وجود می‌آید و این مسئله منجر می‌شود که دانشجویان در رابطه با پیشرفت فرآیند یادگیری خود تأمل داشته باشند. از طرفی اکثر دانشجویان از ارزشیابی خود در بالین راضی نبوده (۱۹) و ارزشیابی‌های انجام‌شده را فاقد عینیت می‌دانند (۹ و ۲۰). نتایج

پژوهش‌های مختلف حاکی از آن است که ارزشیابی بالینی دانشجویان پرستاری بیشتر به صورت نهایی (۷) و باهدف نمره دادن به آن‌ها صورت می‌گیرد (۲) و روش ارزشیابی متداول که به‌وسیله فرم ارزشیابی بالینی انجام می‌شود، روش معلم محور و ذهنی می‌باشد و کمتر از معیارهای عینی و رفتاری بهره گرفته شده است (۴). در همین راستا، مطالعه ای که در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام شد نشان داد که ۲۴/۵ درصد دانشجویان انجام و تکمیل فعالیت‌های لاگ بوک را در یادگیری مهارت‌های بخش بالینی در حد زیاد و خیلی زیاد مفید دانستند و ۷۰/۸ درصد، ضرورت بازنگری لاگ بوک‌های موجود در بخش‌های بالینی را بیان کردند (۷). در آمریکا دانشگاه منچستر از لاگ بوک جهت پیشرفت در دانشجویان جراحی فک و صورت استفاده نموده و بیان نمودند دفترچه یادداشت ممیزی مؤثر کارکنان آموزشی، جلسات بالینی و تحویل دوره را به‌طور کلی تسهیل می‌کند. آن‌ها دفترچه یادداشت را به‌عنوان کمک همه‌جانبه به کار آموزش بالینی توصیه کردند (۹). مطالعه عسگری و همکاران ۱۳۹۵ نشان داد استفاده از لاگ بوک هرچند سبب ایجاد انگیزش و افزایش رضایت دانشجویان گردید ولی دستیابی به کلیه اهداف و حداقل‌های یادگیری محقق نشد (۲). با توجه به اهمیت متبحر شدن دانشجویان پرستاری در دوران کارآموزی و آمادگی پیدا کردن برای ورود به عرصه بالینی و نیاز به سنجش مناسب توانمندی‌های آنان و از آنجایی که رضایتمندی به‌عنوان یکی از عوامل مهم یادگیری و کسب مهارت و موفقیت دانشجویان می‌باشد (۲۱) و این که رضایتمندی منعکس‌کننده مؤثر بودن تمام حیطه‌های آموزشی از لحاظ علمی و عملی می‌باشد (۲۲). لذا آگاهی از میزان رضایت آن‌ها از مسائل آموزشی برای یک دانشگاه مسئول از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و شناخت این مسائل در نهایت کمک به دانشگاه در جهت نیل به اهداف آموزشی می‌باشد (۲۳). با توجه به آخرین تغییرات صورت گرفته در سرفصل کارشناسی پیوسته پرستاری، مطالعه حاضر باهدف بررسی کاربست لاگ بوک دروس پرستاری بزرگسالان سالمندی بر رضایتمندی دانشجویان پرستاری و مربیان انجام گرفت.

## مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر یک مطالعه نیمه تجربی است که طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۴۰۰ به‌صورت نمونه‌گیری در دسترس بر روی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد صورت گرفت. جامعه پژوهش شامل دانشجویان ترم (۳-۵) هست که مشغول به گذراندن کارآموزی درس پرستاری بزرگسالان سالمندی (۳-۱) می‌باشند.

این پژوهش در چهارگام انجام شد. در گام اول طراحی لاگ بوک بود که جهت طراحی لاگ بوک گام‌های ذیل به ترتیب برداشته شد:

- ۱- با توجه به بررسی متون انجام‌شده و کوریکولوم جدید مصوبه ۱۳۹۳ اقدام به طراحی محتوای لاگ بوک‌ها گردید.
- ۲- ساختار لاگ بوک‌ها را به شیوه استاندارد طراحی گشت.
- ۳- سپس محتواهای لاگ بوک در ساختار استاندارد لاگ بوک‌ها وارد گردید.
- ۴- لاگ بوک‌ها توسط شورای گروه تأیید شد. در راستای طراحی لاگ بوک در ابتدا مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی متون صورت گرفت. الگوی عمومی لاگ بوک براساس کوریکولوم مصوب ۱۳۹۳ تهیه شد. مهارت‌های موردنیاز جهت تمرین و حداقل تعداد دفعات موردنیاز تدوین گشت. پیش‌نویس ابتدایی تهیه و در اختیار اعضا هیات علمی جهت اعمال نظر قرار گرفت. اصلاحات لازم مجدد اعمال گردید و در نهایت فرم نهایی تدوین گردید. لاگ بوک طراحی شده شامل دو قسمت بود: قسمت اول در زمینه فعالیت‌های دانشجوی بود که خود مشتمل بر سه قسمت می‌باشد الف: حداقل سطح فعالیت دانشجوی به‌صورت مشاهده، با کمک، مستقل تعیین شد، ب: تعداد دفعات مورد انتظار مشخص شد. ج: بازخورد مربی. دانشجوی در هرروز فعالیت صورت گرفته را ثبت و نحوه انجام آن را مشخص نموده و مربی با دادن بازخورد فعالیت صورت گرفته را تأیید می‌کرد. قسمت دوم مربوط به جداول ارزشیابی دانشجوی بود که در پایان هر دوره کارآموزی توسط مربی مربوط تکمیل می‌شد.
- گام دوم: جلسات آموزشی و توجیهی جهت دانشجویان در زمینه نحوه تکمیل لاگ بوک برگزار شد. همچنین جلسات توجیهی جهت مربیان بخش‌ها در زمینه نحوه تکمیل لاگ بوک‌ها و اهمیت لاگ بوک برگزار شد. برنامه ارائه آموزش لاگ بوک به دانشجویان به صورت حضوری یک جلسه

دوساعته با پاورپوینت و سخنرانی و در فضای مجازی صورت گرفت و برای مربیان به صورت یک جلسه یک ساعته انجام شد. محتوای آموزشی در رابطه با کارنما، هدف از تدوین کارنما، نحوه تکمیل لاگ بوک ها در بخش ها، نحوه ارزشیابی بر اساس لاگ بوک ها بود. گام سوم: لاگ بوک ها در اختیار دانشجویان قرار گرفت و از دانشجویان و مربیان خواسته شد که روزانه لاگ بوک ها را همراه داشته و نسبت به تکمیل آن اقدام نمایند. گام چهارم: بعد از اتمام دوره کارآموزی ها (دو نیمسال) فرم های رضایت سنجی به صورت الکترونیکی در زمینه لاگ بوک ها در میان دانشجویان و اساتید ارسال شد.

جهت گردآوری داده ها از فرم مشخصات دموگرافیک (سن، جنس، وضعیت تأهل) شرکت کنندگان و پرسشنامه رضایت سنجی بهره گرفته شد. روایی و پایایی پرسشنامه توسط نجفی و همکاران ۱۳۹۶ (با ضریب همبستگی ۸۰) تأیید گردید. همچنین در این مطالعه مجدداً پایایی با آلفای کرونباخ ۰٫۸۹ تأیید شد. این پرسشنامه شامل ۲۰ گویه می باشد که در آن میزان رضایتمندی به صورت (راضی، رضایت متوسط، ناراضی) مورد سنجش قرار می گیرد. قسمت های دیگر شامل پرسش در مورد صحت اطلاعات وارد شده بود که در طیف پنج درجه ای (کمتر از ۲۰٪، ۴۰-۲۰٪، ۶۰-۴۰٪، ۸۰-۶۰٪، ۱۰۰-۸۰٪) ارزیابی شد و همچنین در مورد نظرات در استفاده از روش فعلی در ارزشیابی کارآموزی در عرصه سؤال شد. جهت رعایت ملاحظات اخلاقی این طرح تحقیقاتی به شماره ۹۸۱۳۸۹ در مرکز ملی تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی مورد تأیید قرار گرفت و همچنین از مربیان و دانشجویان شرکت کننده در مطالعه رضایت کسب شد. داده ها در SPSS ویرایش ۱۸ با استفاده از آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت.

## یافته ها

در این مطالعه ۷۰ دانشجوی پرستاری ۳۵ نفر مرد (۵۰٪) و ۳۵ نفر زن (۵۰٪) شرکت داشتند. ۵۴ نفر (۷۷/۷٪) از شرکت کنندگان دانشجوی مجرد و ۱۶ نفر (۲۲/۳٪) از آن ها متأهل بودند. رنج سنی شرکت کنندگان دانشجوی ۴۴-۱۹ با میانگین  $31/90 \pm 3/45$  و از ۱۰ مریبی شرکت کننده در مطالعه ۳ نفر مرد (۳۰٪) و ۷ نفر زن (۷۰٪) بودند. تعداد ۵ نفر (۵۰٪) از مربیان متأهل و ۵ نفر (۵۰٪) مجرد بودند. رنج سنی مربیان ۵۴-۲۸ سال با میانگین  $35/4 \pm 5/8$  گزارش شد. میزان رضایت سنجی دانشجویان و مربیان از بکار بردن لاگ بوک در اکثریت حیطه ها بیشترین فراوانی مرتبط با رضایت متوسط و راضی بود (جدول شماره ۱).

در زمینه تمرین های قید شده در لاگ بوک دانشجویان ۴۲/۹۰٪ (۳۰ نفر) تعداد تمرین ها را زیاد قلمداد کرده اند. ۴۸/۶۰٪ (۳۴ نفر) از تعداد تمرین ها را مناسب و قابل دستیابی دانسته و ۸/۶۰٪ (۶ نفر) میزان تمرین ها را کم ذکر کرده اند. نظرات مربیان در زمینه تمرینات درج شده در لاگ بوک به ترتیب ۲۰٪ (۲ نفر) زیاد، ۷۰٪ (۷ نفر) تمرینات را مناسب و قابل دستیابی ارزیابی نموده و ۱۰٪ (۱ نفر) تعداد تمرینات را کم دانسته است (جدول شماره ۲). در رابطه با سؤال ارزشیابی در کارآموزی در عرصه با استفاده از لاگ بوک ۴۵/۷٪ (۳۲ نفر) از دانشجویان و ۴۰٪ (۴ نفر) از مربیان اذعان داشتند که استفاده از لاگ بوک در کارآموزی در عرصه ثبت اطلاعات خلاف واقع را افزایش می دهد (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۱. رضایت سنجی دانشجویان و مربیان از لاگ بوک

گویه ها	از دیدگاه دانشجویان			از دیدگاه مربیان		
	راضی	راضیت متوسط	ناراضی	راضی	راضیت متوسط	ناراضی
۱. آشنایی من با وظایف و اهداف کارآموزی	۳۴/۴ (نفر ۲۳)	۴۵/۷ (نفر ۳۲)	۲۰ (نفر ۱۵)	۴۰ (نفر ۴)	۶۰ (نفر ۶)	-
۲. روشن بودن انتظارات از من در این کارآموزی	۳۲/۹ (نفر ۲۳)	۴۱/۴ (نفر ۲۹)	۲۵/۷ (نفر ۱۸)	۸۰ (نفر ۸)	۲۰ (نفر ۲)	-
۳. هدفمندسازی تلاش من به سمت یادگیری وظایف شغلی	۳۴/۳ (نفر ۲۴)	۳۱/۴ (نفر ۲۲)	۳۴/۳ (نفر ۲۴)	۳۰ (نفر ۳)	۷۰ (نفر ۷)	-
۴. تمرکز من بر یاددهی و یادگیری به روش مدون و مشخص	۲۱/۴ (نفر ۱۴)	۴۷/۱ (نفر ۳۳)	۳۱/۴ (نفر ۲۳)	۳۰ (نفر ۳)	۶۰ (نفر ۶)	۱۰ (نفر ۱)
۵. برانگیختن نیازهای آموزشی برای من	۲۱/۴ (نفر ۱۵)	۴۰ (نفر ۲۸)	۳۸/۶ (نفر ۲۷)	۹۰ (نفر ۹)	۱۰ (نفر ۱)	-
۶. ایجاد تعامل آموزشی سودمند بین من و مربیان	۱۸/۶ (نفر ۱۳)	۴۰ (نفر ۲۸)	۴۱,۴ (نفر ۲۹)	۳۰ (نفر ۳)	۶۰ (نفر ۶)	۱۰ (نفر ۱)
۷. مشاهده فعالیت‌های من و ارائه بازخورد توسط مربی	۲۴/۳ (نفر ۱۷)	۴۱/۴ (نفر ۲۹)	۳۴/۳ (نفر ۲۴)	۳۰ (نفر ۳)	۵۰ (نفر ۵)	۲۰ (نفر ۲)
۸. امکان مستندسازی فعالیت من در یک دفترچه	۲۷/۱ (نفر ۱۹)	۴۱/۴ (نفر ۲۹)	۳۱/۴ (نفر ۲۲)	۷۰ (نفر ۷)	۱۰ (نفر ۱)	۲۰ (نفر ۲)
۹. امکان ارزشیابی دقیق فعالیت‌های من	۱۵/۷ (نفر ۱۱)	۳۵/۷ (نفر ۲۵)	۴۸/۶ (نفر ۳۴)	۵۰ (نفر ۵)	۲۰ (نفر ۲)	۳۰ (نفر ۳)
۱۰. کمک به آشنایی من با جایگاه شغلی خود در آینده	۳۲/۹ (نفر ۲۳)	۴۰ (نفر ۲۸)	۲۷/۱ (نفر ۱۸)	۳۰ (نفر ۳)	۳۰ (نفر ۳)	۴۰ (نفر ۴)
۱۱. تمرکز بر رویکرد مدیریتی در کارآموزی	۱۸/۶ (نفر ۱۳)	۴۲/۹ (نفر ۳۰)	۳۸/۶ (نفر ۲۷)	۳۰ (نفر ۳)	۴۰ (نفر ۴)	۳۰ (نفر ۳)
۱۲. تمرکز بر آشنایی با جوسازمانی حاکم بر محل کارآموزی	۳۵/۷ (نفر ۲۵)	۴۲/۹ (نفر ۳۰)	۲۱/۴ (نفر ۱۵)	۲۰ (نفر ۲)	۶۰ (نفر ۶)	۲۰ (نفر ۲)
۱۳. تمرکز بر یادگیری سطوح و جایگاه سازمانی محل کارآموزی	۲۵/۷ (نفر ۱۸)	۵۱/۴ (نفر ۳۶)	۲۲/۹ (نفر ۱۶)	۲۰ (نفر ۲)	۴۰ (نفر ۴)	۴۰ (نفر ۴)
۱۴. تمرکز بر یادگیری ساختار سازمانی محل کارآموزی	۲۵/۷ (نفر ۱۸)	۴۸/۶ (نفر ۳۴)	۲۵/۷ (نفر ۱۸)	۲۰ (نفر ۲)	۳۰ (نفر ۳)	۵۰ (نفر ۵)

۳۱/۴٪ (نفر ۲۲)	۴۲/۹٪ (نفر ۳۰)	۲۵/۷٪ (نفر ۱۸)	۲۰٪ (نفر ۲)	۴۰٪ (نفر ۴)	۴۰٪ (نفر ۴)	۱۵. تمرکز بر یادگیری ارتباطات بین واحدهای محل کارآموزی
۳۱/۴٪ (نفر ۲۲)	۴۲/۹٪ (نفر ۳۰)	۲۵/۷٪ (نفر ۱۸)	۲۰٪ (نفر ۲)	۴۰٪ (نفر ۴)	۴۰٪ (نفر ۴)	۱۶. تمرکز بر یادگیری ساختار و رده‌های نیروی انسانی محل کارآموزی
۳۲/۹٪ (نفر ۲۱)	۴۱/۴٪ (نفر ۲۹)	۲۵/۷٪ (نفر ۱۸)	۳۰٪ (نفر ۳)	۳۰٪ (نفر ۳)	۴۰٪ (نفر ۴)	۱۷. تمرکز بر یادگیری شرح وظایف واحدهای محل کارآموزی
۲۴/۳٪ (نفر ۱۷)	۴۸/۶٪ (نفر ۳۴)	۲۷/۱٪ (نفر ۱۹)	۵۰٪ (نفر ۵)	۳۰٪ (نفر ۳)	۲۰٪ (نفر ۲)	۱۸. تمرکز یادگیری تدوین یک برنامه (عملیاتی، آموزشی، نظارتی)
۲۰٪ (نفر ۱۴)	۴۸/۶٪ (نفر ۳۴)	۳۱/۴٪ (نفر ۲۲)	۳۰٪ (نفر ۳)	۳۰٪ (نفر ۳)	۴۰٪ (نفر ۴)	۱۹. تمرکز بر یادگیری تدوین چند شاخص مدیریتی
۳۵/۵٪ (نفر ۱۵)	۴۵/۷٪ (نفر ۳۲)	۱۸/۶٪ (نفر ۱۳)	۴۰٪ (نفر ۴)	۱۰٪ (نفر ۱)	۵۰٪ (نفر ۵)	۲۰. تمرکز بر رعایت نظم و انضباط در محیط کارآموزی

جدول شماره ۲. صحت اطلاعات وارد شده در لاگ بوک از دیدگاه دانشجویان و مربیان

کمتر از ۲۰٪ درصد (نفر)	۲۰-۴۰٪ درصد (نفر)	۴۰-۶۰٪ درصد (نفر)	۶۰-۸۰٪ درصد (نفر)	۸۰-۱۰۰٪ درصد (نفر)	به نظر شما صحت اطلاعات وارد شده در روش فعلی چند درصد است؟
۱۵/۷٪ (نفر ۱۱)	۱۱/۴٪ (نفر ۸)	۲۲/۹٪ (نفر ۱۶)	۳۴/۳٪ (نفر ۲۴)	۱۵/۷٪ (نفر ۱۱)	دانشجویان
۳۰٪ (نفر ۳)	۳۰٪ (نفر ۳)	۰٪ (نفر ۰)	۲۰٪ (نفر ۲)	۲۰٪ (نفر ۲)	مربیان



جدول شماره ۳. نظرات دانشجویان و مربیان نسبت به ارزشیابی در کارآموزی در عرصه با استفاده از لاگ بوک

مربیان درصد (نفر)	دانشجویان درصد (نفر)	نظر شما در مورد استفاده از روش فعلی در ارزشیابی کارآموزی در عرصه چیست؟
۲۰٪ (۲ نفر)	۱۱/۴٪ (۸ نفر)	روش فعلی باید به عنوان سند فعالیت کارآموزی دانشجویان نمره داشته باشد.
۰٪ (۰ نفر)	۲۱/۴٪ (۱۵ نفر)	روش فعلی باید به عنوان گزارش فعالیت‌های کارآموزی و جایگزین آن باشد.
۳۰٪ (۳ نفر)	۱۰٪ (۷ نفر)	روش فعلی باید به عنوان ابزاری برای ارزشیابی نمره کارآموزی باشد.
۱۰٪ (۱ نفر)	۱۱/۴٪ (۸ نفر)	روش باید پیش شرط اتمام کارآموزی در عرصه باشد.
۴۰٪ (۴ نفر)	۴۵/۷٪ (۳۲ نفر)	استفاده از روش فعلی در ارزشیابی پایان کارآموزی ثبت اطلاعات خلاف واقع را افزایش خواهد داد.

### بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌ها، دانشجویان از نظر جنس برابر و اکثریت متأهل بودند. میانگین سنی دانشجویان ۲۱/۹ بود. بیشتر کارآموزی‌ها در بیمارستان شهید رهنمون برگزار شده بود و دانشجویان شرکت‌کننده اکثراً در نیمسال دوم تحصیل می‌کردند و اکثریت هم‌زمان با تحصیل به کاری اشتغال نداشتند. بر اساس دیدگاه دانشجویان در مورد استفاده از لاگ بوک اکثریت گویه‌ها، همچون آشنایی با وظایف و اهداف کارآموزی، روشن شدن انتظارات، تمرکز یاددهی و یادگیری، برانگیختن نیازهای آموزشی، مشاهده فعالیت‌ها و ارائه بازخورد، مستندسازی فعالیت‌ها، رعایت نظم و انضباط در محیط کارآموزی تعامل آموزشی سودمند و غیره رضایت متوسط کسب نمودند. بنابراین به نظر می‌رسد که دانشجویان از اجرای لاگ بوگ به طور متوسط راضی بودند. هم‌راستا با یافته‌های مطالعه، ولی زاده حقی و همکاران (۱۳۹۹) می‌نویسند در مجموع دیدگاه دانشجویان در خصوص استفاده از لاگ بوک متوسط بود (۲۵). طاهر گورابی و همکاران (۱۳۹۶) بیان نمودند که ۲۴/۵ درصد دانشجویان انجام و تکمیل فعالیت‌های لاگ بوک را در یادگیری مهارت‌های بخش بالینی در حد زیاد و خیلی زیاد مفید دانستند (۷). مزارعی و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند مشخص بودن اهداف آموزش در ابتدای لاگ بوک و بیان شدن حداقل‌های آموزشی به طور شفاف در لاگ بوک بیشترین نمره را کسب کرده است (۲۶). لطفی و همکاران (۱۳۸۹) نیز نشان دادند استفاده از راهنمای یادگیری بالینی باعث افزایش نمره یادگیری در حیطه شناختی و مهارتی می‌گردد (۲۷). dos Santos و همکاران (۲۰۱۳) نشان دادند استفاده از لاگ بوک در درس مدیریت پرستاری انتظارات درس و روند دستیابی به عملکرد حرفه‌ای را برای آن‌ها شفاف نمودند و به شکل‌گیری تفکر انتقادی و تأملی دانشجویان کمک می‌کند (۲۱). Omar & Abdelrahman (۲۰۱۸) نشان دادند استفاده از لاگ بوک همراه با افزایش دانش و مهارت بود و استفاده از آن در مقطع کارشناسی و تحصیلات تکمیلی برای کلیه دوره‌های بالینی توصیه می‌شود (۲۸). سایر یافته‌ها نشان داد تعداد تمرین‌های تعیین‌شده از نظر دانشجویان غالباً مناسب مقابل دستیابی بود و اطلاعات وارد شده از نظر اکثریت (۶۰-۸۰٪) صحت داشت. اما موفق و همکاران (۱۳۹۲) می‌نویسند ۸۳٪ دانشجویان میزان صحت اطلاعات مندرج در لاگ بوک‌ها را به طور متوسط کم‌تر از ۶۰٪ گزارش نمودند (۴) که این تفاوت می‌تواند ناشی از متفاوت بودن رشته درسی و نوع محتوی لاگ بوک و غیره باشد.

بر اساس یافته‌ها اکثریت مربیان رضایت زیاد و یا متوسط در مورد گویه‌های استفاده از لاگ بوک همچون روشن بودن اهداف کارآموزی، برانگیختن نیازهای آموزشی و امکان ارزشیابی دقیق و مستندسازی فعالیت داشتند. همچنین تعداد تمرین‌های تعیین شده در لاگ بوک اکثریت مربیان غالباً مناسب و قابل دستیابی است. بنابراین اکثریت مربیان رضایت خود را از اجرای لاگ بوک اعلام نمودند و در مجموع دیدگاه اساتید در خصوص لاگ بوک مثبت‌تر از دانشجویان بود، همسو با نتایج مطالعه نجفی و همکاران (۱۳۹۶) نشان دادند %۵/۸۷ اساتید و %۴۴ دانشجویان استفاده از لاگ بوک را در واحدهای عملی ضروری می‌دانستند و در مجموع دیدگاه اساتید در خصوص لاگ بوک مثبت‌تر از دانشجویان بود (۲۴). بابادی و همکاران (۲۰۲۰) می‌نویسند دیدگاه اعضای هیات علمی نسبت به چهار ویژگی دفترچه گزارش و دیدگاه کلی دفترچه گزارش بیش از دانشجویان بود. بنابراین در مجموع اعضای هیات علمی و دانشجویان دیدگاه مثبتی نسبت به لاگ بوک داشتند اما دیدگاه اعضای هیات علمی مثبت‌تر بود (۲۹). از محدودیت‌های مطالعه حاضر هم‌زمانی اجرای مطالعه با پاندمی کووید ۱۹ بود که منجر به تعطیلی بعضی بخش‌های کارآموزی از قبیل بخش عفونی و یا کوتاه شدن دوره کارآموزی در سایر بخش‌ها گردید و تکمیل لاگ بوک را برای دانشجویان و ارزشیابی آن برای اساتید مشکل نمود. در کل بر اساس یافته‌ها هر دو گروه استفاده از لاگ بوک را توصیه نمودند اما به نظر می‌رسد لاگ بوک برای پوشش بعضی از اهداف آموزش بالینی مناسب نیست. بنابراین باید ضمن اصلاح آیتم‌های لاگ بوک در جهت ارتقا و بهره‌گیری بیشتری آن بکوشند و از روش‌های دیگر برای برآورده نمودن آن استفاده نمود. اما از آنجایی که لاگ بوک بایستی برطرف‌کننده نیازهای یادگیری دانشجویان باشد، بازنگری در محتوای آن به‌طور مستمر امری ضروری است. همچنین جایگزینی و گسترش لاگ بوک الکترونیک می‌تواند با ثبت مستمر و جامع فعالیت‌ها و پروسیجرهای بالینی بر اساس اهداف آموزشی، علاوه بر تثبیت یادگیری، موارد عدم دستیابی به اهداف بالینی را مشخص می‌کند و به این طریق نظارت و ارزشیابی دانشجو دقیق‌تر صورت گیرد. محمدی و همکاران (۱۳۸۹) می‌نویسند استفاده از لاگ بوک دلیل کاهش فاصله بین دروس نظری و بالین، می‌تواند به معلم و دانشجو در رسیدن به اهداف آموزشی و بالینی کمک کند و همچنین به کمک آن می‌توان از دانشجو و استاد بازخورد گرفت (۳۰). طاهر گورابی و همکاران (۱۳۹۶) ضرورت بازنگری لاگ بوک‌های موجود در بخش‌های بالینی را بیان کردند (۷). همچنین موفق و همکاران (۱۳۹۲) می‌نویسند ارزشیابی فرایند و پیامد استفاده از لاگ بوک برای هدفمندسازی فرایند یاددهی یادگیری نشان داد که نقایص اجرایی مانع از تحقق پیامدهای مورد انتظار شده است. توجه بیشتر یاد دهنندگان و یادگیرندگان و همچنین بازبینی محتوا و فرایند اجرایی مورد نیاز است (۴). سایر پژوهشگران بیان نمودند روش تلفیقی ارزیابی مبتنی بر عملکرد لاگ بوک - داپز می‌تواند در ارتقای عملکرد تیمی در آموزش، افزایش کسب مهارت‌های بالینی و یادگیری عمیق‌تر کمک مؤثری نماید (۳۱). بنابراین با توجه به مناسب بودن استفاده از لاگ بوک برای ثبت و ارزشیابی عملکرد بالینی دانشجویان پیشنهاد می‌شود در مطالعات بعدی با رفع نواقص و انجام اصلاحات رضایت دانشجویان و اساتید از آن بررسی شود.

## تقدیر و تشکر

بدین‌وسیله از مرکز ملی تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی به خاطر حمایت مالی و معنوی قدردانی می‌گردد. همچنین از مربیان و دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه کمال تشکر و سپاسگزاری ابراز می‌شود.

## References

1. Zoya T, Mitra M, Tooba K: The need for reviewing log books in Birjand University of Medical Sciences clinical wards: Letter to Editor. *Birjand University of Medical Sciences* 2017, 24(2):154-157.
2. Asgari H, Ashoorion V, Ehsanpour S: Teaching and evaluation of field training course for health services management undergraduates: conventional and logbook methods. *Iranian Journal of Medical Education* 2016, 16:552-560.
3. Roshangar F, Lotfi M, Abdollahzadeh F, Davoodi A: The effect of using logbook on nursing students' learnin .*Iranian journal of medical education* 2010, 10(1):64-70.
4. Movaffaghi Z, Shoeibi A, Bahari A, Khajedaluae M: The efficiency of medical extern's logbook from the viewpoints of externs and faculties of Mashhad University of Medical Sciences: An integration of qualitative and quantitative methods. *Iranian journal of medical education* 2014, 13(11):950-959.
5. Buckley S, Coleman J, Davison I, Khan KS, Zamora J, Malick S, Morley D, Pollard D, Ashcroft T, Popovic: The educational effects of portfolios on undergraduate student learning: a Best Evidence Medical Education (BEME) systematic review. *BEME Guide No. 11. Medical teacher* 2009, 31(4):282-298.
6. Shayan S, Rafeian M, Kazemi M: Design And Develop Logbook Student'S Nationwide Health Providers Training Courses Of The Entire Country. 2018,27(2):124-132.
7. Tahergorabi Z, Moodi M, Kazemi T: The need for reviewing log books in Birjand University of Medical Sciences clinical wards: Letter to Editor. *Journal of Birjand University of Medical Sciences*.2017,24(2):154-157.
8. Sanatkhani M, Molla Z, Akbari M: Evaluation of the students' perception about clinical education and examination in Mashhad School of Dentistry (Iran) in 2009. *Journal of Mashhad Dental School* 2012, 36(3):211-222.
9. Saber M, Firouzi MS, Azizi F: The logbook effect on clinical learning of interns in internal ward rotation in Shiraz University of Medical Sciences. *Journal of Medical Education* 2008, 12(3- 4): 62-66.
10. Shahgheibi S, Pooladi A, BahramRezaie M, Farhadifar F, Khatibi R: Evaluation of the Effects of Direct Observation of Procedural Skills (DOPS) on clinical externship students' learning level in obstetrics ward of kurdistan university of medical sciences. *Journal of Medical Education*. 2009, 13(1- 2): 29-33.
11. Heidari H, Akbari N: Developing and implementing log book in teaching principles and techniques to nursing and midwifery students: Mixed method study. *Future of Medical Education Journal* 2017, 7(1):14-18.
12. Gandomkar R, Amini B: Application of various student assessment methods by educational departments in Tehran University of Medical Sciences, Iran. *sdmej* 2015, 12(1):209-218.
13. Oermann MH, Yarbrough SS, Saewert KJ, Ard N, Charasika M: Clinical evaluation and grading practices in schools of nursing: National survey findings part II. *Nursing Education Perspectives* 2009, 30(6):352-357.
14. Hoseini BL, Jafarnejad F, Mazlum SR, Foroughipour M, Karimi MH: Midwifery Students' Satisfaction With Log Book As A Clinical Assessment Means In Mashhad University Of Medical Sciences, *Iranian journal of medical education* 2012, 11(8): 933-941.
15. Azh N: Evaluation of midwifery students in labor and delivery training: comparing two methods of logbook and checklist, *Iranian journal of medical education* 2006, 6 (2): 123 -128.

16. Torabi K, Bazrafkan L, Sepehri S, Hashemi M: The effect of logbook as a study guide in dentistry training. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism* 2013, 1(3):81-84.
17. Azizi M, Barati H, Khamse F, Barati M: A A. [The effect of log book design and implementation on students' satisfaction and performance during a nursing internship course in a military psychiatric hospital]. *Ebnesima-IRIAF Health Administration* 2016, 18(2):58-63.
18. Yousefy A, Shayan S, Mosavi A: Developing a clinical performance logbook for nursing students receiving cardiac care field training. *Journal of education and health promotion* 2012, 1(7):1-5.
19. Mavis BE, Cole BL, Hoppe RB: A survey of information sources used for progress decisions about medical students. *Medical Education Online* 2000, 5(10):1-11.
20. Van Tartwijk J, Driessen EW: Portfolios for assessment and learning: AMEE Guide no. 45. *Medical teacher* 2009, 31(9):790-8021.
21. Dos Santos JLG, Pestana AL, Guerrero P, Klock P, Erdmann AL: Logbook: experience of teaching-learning management and management in nursing and health. *Rev Rene* 2013, 14(4).
22. Kouhpayezadeh J, Dargahi H, Soltani Arabshahi K: Clinical assessment methods in medical sciences universities of Tehran–Clinical instructors' viewpoint. *Hormozgan Medical Journal* 2012, 16(5):395-402.
23. Wu XV, Enskär K, Lee CCS, Wang W: A systematic review of clinical assessment for undergraduate nursing students. *Nurse Education Today* 2015, 35(2):347-359.
24. Najafi F, Kerman Saravi F, Mirmortazavi M, Gheisaranpour HA: The efficacy of logbook in clinical wards from the viewpoints of nursing faculty members and students of zahedan nursing and midwifery school. *Research In Medical Education* 2017, 9(3):55-64.
25. Valizadeh Haghi H, Zandian H, Molaei S, Azaripour F: Evaluation of the logbook of the department of operative dentistry in Ardabil university of Medical Sciences at 2019 from students' point of view. *Horizon of Medical Education Development* 2021, 11(3):45-58.
26. Mazareie E, Momeni Danaie Sh, Hosseinezhad S, Nili M: Evaluating the effect of logbook as viewed by the juniors and seniors at Shiraz school of dentistry. *Strides in Development of Medical Education* 2016, 13(4):395-402.
27. Lotfi M, Zamanzadeh V, Abdollahzadeh F, Seyyed Rasooli A, Jabbarzadeh F: The effect of using logbook on nursing students learning in gynecology wards. *Nursing and midwifery journal* 2010, 5(19):33-38.
28. Abdelrahman Gh, Omar AM: The effect of maternity nursing logbook on internship students' skills at woman's health hospital, Assiut Governorate. *Journal of Nursing Education and Practice* 2018, 8(10):130-137.
29. Babadi F, Shooriabi M, Saberikia H, Cheraghi M: The Effect of Logbook on the Clinical Training Aspects of Oral Medicine from the Perspective of Students and Faculties of Ahvaz School of Dentistry. *Future of Medical Education Journal* 2020, 10(2):20-27.
30. Mohammadi A, Khaghanizade M, Ebadi A, Mohammadi A, Amiri F, Raesifar A: Log book; a method of evaluating education and feedback strategy in nursing. *Iranian Bimonthly of Education Strategies In Medical Sciences* 2010, 3(1):41.
31. Mirhosseini F, Manoochehri H, Musavi S & et al: Combining Two Performance-based Assessment Methods of Logbook and DOPS in Field Internship of BSc Anesthesiology Students. *Journal of Medical Education Development* 2017, 10(27):46-56.